

THE IMPORTANCE OF USING MODERN PEDAGOGICAL TECHNOLOGIES IN ENRICHING THE VOCABULARY OF SCHOOL-AGE CHILDREN

Fergana State University Associate Professor of the Department of Preschool
Education Doctor of Philosophy in Pedagogical Sciences (PhD)

Jabborova Marifat Qodiraliyevna

Teacher of Special Subjects at Vocational College No. 2 of Fergana City

Rojieva Ma'mura Turgunovna

Abstract. This article examines educational games as a form of practical activity for children. It describes how play enhances children's mental activity, helps consolidate their knowledge of the surrounding environment and social life, develops thinking skills, creative abilities, and sensory processes, and helps systematize the knowledge they have acquired.

Keywords: educational game, learning activity, creative abilities, vocabulary, personal experience, social life, sensory process.

MAKTAB YOSHIDAGI BOLALAR LUG‘ATINI BOYITISHDA ZAMONAVIY PEDAGOGIK TEXNOLOGIYALARDAN FOYDALANISHNING AHAMIYATI

Farg‘ona davlat universiteti

Maktabgacha ta’lim kafedراسي dotsenti

Pedagogika fanlari bo‘yicha falsafa doktori (PhD)

Jabborova Marifat Qodiraliyevna

Farg‘ona shaxar 2 - son texnikum maxsus fan o‘qituvchisi

Rojieva Ma’mura Turgunovna

Annotatsiya. Mazkur maqolada ta’limiy o‘yinlar bolalarning amaliy faoliyati hisoblanib, o‘yin bolalarning aqliy faoliyatlarini kuchaytirishi, shu bilan birgalikda

ta'limiy o'yin bolalarning tevarak-atrof, ijtimoiy hayot to'g'risidagi bilimlarini mustahkamlashga yordam berishi, fikrlash qobiliyatlarini, ijodiy kuchlarini, sensor jarayonini rivojlantirishi, olgan bilimlarini tartibga solishi haqida na'lumot berilgan.

Kalit so'zlar: Ta'limiy o'yin, ta'limiy faoliyat, ijodiy kuch, lug'at, shaxsiy tajriba, ijtimoiy hayot, sensor jarayon.

**ЗНАЧЕНИЕ ИСПОЛЬЗОВАНИЯ СОВРЕМЕННЫХ
ПЕДАГОГИЧЕСКИХ ТЕХНОЛОГИЙ В ОБОГАЩЕНИИ СЛОВАРНОГО
ЗАПАСА ДЕТЕЙ ШКОЛЬНОГО ВОЗРАСТА**

Ферганский государственный университет
Доцент кафедры дошкольного образования
Доктор философии по педагогическим наукам (PhD)

Джабборова Марифат Қодиралиевна

Преподаватель специальных дисциплин техникума
№ 2 города Ферганы

Ражиева Мамура Тургуновна

Аннотация. В данной статье рассматриваются обучающие игры как практическая деятельность детей. Описывается, как игра усиливает умственную деятельность детей, а также помогает закреплять знания об окружающей среде и социальной жизни, развивает способность мыслить, творческие силы, сенсорные процессы и систематизирует полученные знания.

Ключевые слова: обучающая игра, учебная деятельность, творческие силы, словарный запас, личный опыт, социальная жизнь, сенсорный процесс.

Kirish.

O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2017 yil 30 sentyabrdagi «Maktabgacha ta'lim tizimi boshqaruvini tubdan takomillashtirish chora-tadbirlari tug'risida» PF-5198-son farmonida ta'kidlagandek, «Maktabgacha ta'lim soxasi uzluksiz ta'lim tizimining

birlamchi bo'g'ini xisoblanib, u har tomonlama sog'lom va barkamol bola shaxsini tarbiyalash va maktabga tayyorlashda g'oyat muhim ahamiyat kasb etadi.

Yurtimizda olib borilayotgan uzluksiz ta'lim tizimi o'z oldiga yosh avlodni har tomonlama yetuk, barkamol shaxs sifatida tarbiyalash vazifasini qo'ygan. Shuning uchun ham ta'lim - tarbiya jarayonida yosh avlodning ilmiy dunyoqarashini boyitish, ma'naviy olamini kengaytirish, tafakkurini shakllantirishga jiddiy e'tibor berilmoqda. Bunday maqsadga to'laqonli erishish uchun, albatta ta'lim - tarbiya tizimiga bilim darajasi yuqori, yuksak ma'naviyat soxibi, tafakkuri keng, pedagogik va psixologik bilimlar bilan qurollangan, zamonaviy pedagogik texnologiyalardan samarali foydalana oladigan pedagoglarni jalb qilish zarur. Shu bilan bir qatorda har bir tarbiyachi pedagog ta'limiy faoliyat davomida turli ta'limiy oyinlarni ahamiyati, ularni qo'llay olishni va bu o'yinlar orqali bolalarning bilimini mustahkamlashga erishishi mumkinligini bilishi kerak.

Ta'limiy o'yinlar bolalar lug'atini faollashtirishning asosiy usullaridan biridir. Ta'limiy o'yin bolalarning amaliy faoliyati hisoblanadi, chunki unda bolalar ta'limiy faoliyatlarda olgan bilimlaridan, ma'lumotlaridan foydalanadilar. Ta'limiy o'yinlar bolalarning aqliy faoliyatlarini kuchaytiradi, olgan bilimlaridan o'z tajribalarida, faoliyatlarida har xil usulda foydalanishlari uchun imkoniyat yaratib beradi. Shu bilan birgalikda ta'limiy o'yin bolalarning tevarak-atrof, ijtimoiy hayot to'g'risidagi bilimlarini mustahkamlashga yordam beradi, o'z shaxsiy tajribalari va mashg'ulotlarda olgan bilimlarini amalda qo'llay bilishga o'rgatadi, fikrlash qobiliyatlarini, ijodiy kuchlarini, sensor jarayonini rivojlantiradi, olgan bilimlarini tartibga soladi.

Ta'limiy o'yinlarning ta'lim-tarbiyaviy vazifasi, mazmuni, turlari har bir yosh guruhining o'ziga xos ruhiy-fiziologik xususiyatlarini e'tiborga olgan holda, bu o'yinlarning tutgan o'rnini va vazifasi, mazmunli o'tkazish uslublari turli yosh uchun alohida belgilab berilgan.

Masalan, **2 yoshdan 3 yoshgacha** bo‘lgan bolalar bilan o‘tkaziladigan ta’limiy o‘yinlarning asosiy maqsadi- bolalarni ranglarni bir-biridan farqlashga va nomini aytishga o‘rgatish, har xil o‘lchamlarning (katta, kichik) shakllarini bilishga, ko‘rib va eshitib idrok etish, diqqatni, mayda harakatlarni o‘stirishga yordam beradigan, lug‘atini boyitadigan, faollashtiradigan o‘yinlar o‘tkazishdan iborat.

4-5 yoshgacha bo‘lgan bolalar bilan o‘tkaziladigan ta’limiy o‘yinlarning asosiy maqsadi- turli narsalar va ularni yasash uchun ishlatiladigan materiallarning nomlari (yog‘och, temir, chinni, plastmassa) va ularning xossalarini bilib olish, narsalarning tashqi ko‘rinishiga qarab bir-biriga taqqoslash, guruhlarga ajratishga o‘rgatishdan iboratdir

5-6 yoshda esa ta’limiy o‘yinlar bolalarning kuzatuvchanligini, narsalarni sinchiklay bilish, bir-biriga taqqoslay olish, ularning belgilaridagi kichik farqlarni (rangi, shakli, katta- kichikligi, materialini) aytib bera olish malakalarini tarbiyalashga qaratiladi.

6-7 yoshli bolalar bilan o‘tkaziladigan ta’limiy o‘yinlar bolalarda kuzatuvchanlikni, ziyraklik, aqliy vazifalarni mustaqil hal qilish, narsalarni turkumlarga (guruhlarga) ajratish, ranglar va ulardagi nozik ayirmalarni bir-biridan farqlashga o‘rgatish maqsadida o‘tkazish nazarda tutilgan.

Yuqorida bayon etilgan barch kichik yoshda o‘tkaziladigan ta’limiy o‘yinlarning dastur mazmuni va vazifalarini amalga oshirish natijasida bolalar lug‘ati faollashtiriladi va to‘ldiriladi. Har bir tarbiyachi pedagog o‘yin jarayonini jonli tashkil etishi, unga bolalarni qiziqтира olishi kerak. Buning uchun oldindan kimdan nima haqida so‘rashni belgilab oladi, o‘yinining yangi variantlarini kiritadi, nutqining rivojlanishi bo‘yicha kuchli va kuchsiz bolani juft qilib qo‘yadi, mashg‘ulotda hazil-mutoyibalardan, bolalarning faol harakat qilishlaridan foydalanadi. O‘yin sur‘ati o‘rtacha bo‘ladi. Chunki bu o‘rgatuvchi o‘yin bo‘lib, bolalarning bilimlari va lug‘atlari

mustahkamlanadi. Tarbiyachi oldindan belgilab qo'yilgan so'zlarni faollashtirishga erishish maqsadida, bolalar javobining aniqligiga diqqatni yo'naltiradi. Ta'limiy o'yinda hamma bolalarning faol ishtirok etishlarini ta'minlash kerak.

Tarbiyachi pedagog ta'limiy faoliyat davomida mavzuga mos turli ta'limiy oyinlarni tanlay olishi, ularni qo'llay olishi bolalarga yangi bilim va malakalar berishda muhim ahamiyatga ega. Talimiy o'yinlar orqali bolalarning olgan bilimlari mustahkamlanadi, yangi bilimlarni olishga bo'lgan qiziqishi kuchayadi.

Xulosa.

Shunday qilib, maktab yoshidagi bolalar lug'atini boyitishda zamonaviy pedagogik texnologiyalardan foydalanish ularning nutq va intellektual rivojlanishida muhim ahamiyat kasb etadi. Interfaol metodlar, didaktik o'yinlar, multimedia vositalari va loyiha texnologiyalarini qo'llash o'quvchilarning faol va passiv lug'atini sezilarli darajada kengaytirishga imkon beradi. Zamonaviy pedagogik texnologiyalar bolalarning o'qishga bo'lgan qiziqishini oshiribgina qolmay, balki ularda mustaqil fikrlash, ijodiy yondashish va kommunikativ kompetentlikni ham shakllantiradi. Shuning uchun pedagoglar innovatsion metodlarni ta'lim jarayoniga tizimli ravishda joriy etishlari zarur, bu esa bolaning shaxsini har tomonlama rivojlantirishni ta'minlaydi va uni muvaffaqiyatli ijtimoiy hayotga tayyorlaydi.

Adabiyotlar ro'yxati:

- 1.R.M.Qodirova. Maktabgacha yoshdagi bolalarda dialogik nutqirivojlantirishning ruhiy omillari. Qoz.,Sariog'och, 1998.
2. F.R.Qodirova. R.M Qodirova. Bolalar nutqini rivojlantirish nazariyasi vametodikasil. T., Istiqloll, 2006.
3. Babayeva D.R. Nutq o`stirish metodikasi|| T.: TDPU 2016-yil. O`quv qo`llanma.
4. M.Q.Jabborova Maktabgacha yoshdagi bolalarning jismoniy, ruhiy, aqliy kamolatida o'yin faoliyatini tutgan o'rni. Farg'ona davlat universiteti sirtqi bo'lim ijtimoiy-

gumanitar fanlar kafedrası “ta’lim sifatini oshirishda zamonaviy pedagogik yondashuvlar” mavzusidagi respublika ilmiy-amaliy anjuman materiallari farg‘ona – 2023-yil 10-noyabr.udk: 37.011.3-051:005.336.2

5. M.Q.Jabborova Maktabgacha turli yoshdagi bolalarni jismonan sog‘lom rivojlanishida harakatli o‘yinlarning ahamiyati. Qo‘qon davlat pedagogika instituti. Jismoniy tarbiya fanlarini o‘qitishning zamonaviy tendensiyalari: muammolar va yechimlar Xalqaro ilmiy-amaliy konferensiya 15 мая 2024 г./May 15, 2024//2024-yil 15-may sciencetechnology.uz

6. M.Q.Jabborova Nutq o‘stirish uslubiyoti darslik. O‘zbekiston Respublikasi Oliy ta’lim, fan va innovatsiyalar vazirligining 2024 yil “04” martdagi “55” sonli buyrug‘i. FDU nusxa ko‘paytirish bo‘limi. 2025 yil.